

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 stycznia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Eugeniusz Wildowicz (przewodniczący)

SSN Zbigniew Puskarski

SSN Włodzimierz Wróbel (sprawozdawca)

Protokolant Klaudia Binienda

w sprawie M. M. skazanej z art. 207 § 1 k.k. i in. oraz P. K. uniewinnionego od zarzutu popełnienia czynu z art. 207 § 1 k.k. i in.,
po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie
w dniu 18 stycznia 2024 r.,
przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Jerzego Engelkinga,
kasacji, wniesionych przez obrońcę na korzyść skazanej
oraz przez prokuratora na niekorzyść oskarżonego
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z dnia 30 grudnia 2022 r., sygn. akt II AKa 392/22
zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie
z dnia 24 marca 2022 r., sygn. akt VIII K 85/20,

- 1) uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym;**
- 2) nakazuje zwrot M. M. uiszczonej opłaty kasacyjnej;**
- 3) zasądza od Skarbu Państwa na rzecz adw. A. K., Kancelaria Adwokacka w W. kwotę 1200 zł, w tym 23 % VAT tytułem zwrotu**

kosztów obrony udzielonej z urzędu P. K. w postępowaniu przed Sądem Najwyższym;

4) zasądza od Skarbu Państwa na rzecz adw. A. B., Kancelaria Adwokacka w R. M., kwotę 1200 zł, w tym 23 % VAT, za udzielenie pomocy prawnej oskarżycielce posiłkowej z urzędu w postępowaniu przed Sądem Najwyższym.

[J.J.]

UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 24 marca 2022 r. (sygn. akt VIII K 85/20) M. M. została uznana winną czynu z art. 207 §1, §1a i § 2 k.k. w zb. z art. 156 § 1 pkt 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k., za który wymierzono oskarżonej karę 4 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności. Drugi z oskarżonych, P. K. został uniewinniony od stawianego mu zarzutu. Wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 30 grudnia 2022 r. (sygn. akt II AKa 392/22) wyrok Sądu I instancji został zmieniony w ten sposób, że podwyższono oskarżonej karę pozbawienia wolności do lat 8. W pozostałym zakresie utrzymano wyrok w mocy.

Od powyższego wyroku kasację wniósł obrońca skazanej, zarzucając orzeczeniu *„rażące naruszenie przepisów postępowania, mające istotny wpływ na treść orzeczenia, tj.:*

1. *art. 41 § 1 k.p.k. w zw. z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. poprzez udział w składzie orzekającym zaskarżonego wyroku sędziego Sądu Apelacyjnego w Warszawie X.Y., sędziego Sądu Apelacyjnego w Warszawie Y.Z. oraz sędziego Sądu Rejonowego dla Warszawy- Mokotowa w Warszawie del. do Sądu Apelacyjnego w Warszawie Y.Y., podlegających wyłączeniu od orzekania w sprawie - co stanowi bezwzględną przesłankę odwoławczą w postaci nienależytej obsady sądu.*

2. *art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k., polegające na nienależytym rozpoznaniu zarzutów podniesionych w apelacji;*

3. *art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k., polegające na arbitralnym i bezkrytycznym wręcz bezrefleksyjnym zaakceptowaniu przez Sąd odwoławczy nieprawidłowej oceny materiału dowodowego poczynionej przez Sąd pierwszej*

instancji, a przez to braku należytej kontroli odwoławczej zastosowania art. 7 k.p.k. w toku przeprowadzonego postępowania apelacyjnego, czego przejawem jest również nieodniesienie się w ogóle do wniosku dowodowego apelacji o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z opinii innych biegłych z zakresu neurologii, specjalisty chirurgii dziecięcej- ortopedy traumatologa-specjalisty medycyny ratunkowej stanowiące naruszenie art. 170 § 3 k.p.k. w zw. z art. 458 k.p.k., przy jednoczesnym wyłącznie ogólnikowym powoływaniu się na poprawność orzeczenia Sądu pierwszej instancji w graniach swobodnej oceny dowodów;

4. *wynikającą z uchybień podniesionych w zarzutach 2 i 3 rażącą surowość orzeczonej wobec oskarżonej kary.”*

Skarżący wniósł o uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie w zaskarżonym zakresie, a w konsekwencji przekazanie sprawy temu sądowi do ponownego rozpoznania.

Kasację na niekorzyść P. K. wniósł także Prokurator, zarzucając orzeczeniu *„rażące naruszenie przepisów prawa procesowego, art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. oraz art. 454 § 1 k.p.k. mające istotny wpływ na treść wyroku, polegające na niepełnym i nienależytym rozważeniu zarzutu błędu w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia Sądu I Instancji sformułowanego przez prokuratora, skutkujące bezkrytycznym zaakceptowaniem przez Sąd Odwoławczy ustaleń faktycznych poczynionych przez Sąd Okręgowy w Warszawie, która pozostaje sprzeczna z zasadami logicznego rozumowania, wskazaniem wiedzy i logicznego myślenia, co doprowadziło Sąd Apelacyjny do uznania, że w sprawie nie zachodzą podstawy do wydania orzeczenia kasatoryjnego, wobec braku podstaw do skazania oskarżonego P. K., a także poprzez nierozważenie wbrew wskazaniom apelacji prokuratora możliwości kwalifikacji czynu zarzuconego oskarżonemu P. K. jako pomocnictwa przez zaniechanie do czynu popełnionego przez M. M., to jest z art. 18 § 3 k.k. w zw. z art. z art. 207 § 1, 1 a i § 2 k.k. w zb. z art. 156 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. i w konsekwencji utrzymanie wyroku Sądu Okręgowego w tej części w mocy.”*

Prokurator wniósł o uchylenie pkt 2 wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie w części utrzymującej w mocy wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 24 marca 2022 roku uniewinniający P. K. od popełnienia zarzuczonego mu czynu z art. 207 § 1, § 1 a i § 2 k.k. w zb. z art. 156 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. oraz przekazanie sprawy Sądowi Odwoławczemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zasadny okazał się zarzut wskazujący na zaistnienie w sprawie bezwzględnej przyczyny odwoławczej w postaci nienależytej obsady sądu. Z tego też względu rozpoznanie pozostałych zarzutów obu skarżących byłoby przedwczesne.

Jak wskazywano już wielokrotnie w orzecznictwie polskiego Sądu Najwyższego, jak również orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej oraz Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, problem dotyczący niezależności polskich sądów i ich odpowiedniej struktury ma charakter systemowy. Kwestia ta zwłaszcza wybrzmiewa w tych przypadkach, gdy konkretni sędziowie nie tylko swoją karierę orzeczniczą zaczynali, bądź kontynuowali w oparciu o decyzje Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2018.3), ale brali aktywny udział we wspieraniu wszelkich „reform” wymiaru sprawiedliwości po roku 2015 i utożsamiali się z wyrażanymi przez ówczesnie rządzących kierunkami zmian.

Obecny skład Sądu Najwyższego w pełni akceptuje argumentację prezentowaną w poprzednich sprawach, w których wypowiedziano się o procesowych konsekwencjach udziału w składach orzekających sądu sędziego X.Y. - II KS 32/21, II KO 111/21 oraz II KK 363/23. Nie jest konieczne ponowne drobiazgowo omawianie przebiegu jego kariery po 2015 roku, ani szczegółów konkursu na stanowisko sędziego w Sądzie Apelacyjnym przed KRS. Ważne jest jednak zwrócenie uwagi na pewne istotne aspekty:

1. kandydatura sędziego X.Y. do pełnienia urzędu sędziego Sądu Apelacyjnego w Warszawie nie była oceniana przez zgromadzenie sędziów Sądu Apelacyjnego,

2. był on jedynym zgłoszonym kandydatem, co uniemożliwiało porównanie jego umiejętności z innymi osobami,
3. 30 maja 2018 r. został mianowany na Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych przez Ministra Sprawiedliwości,
4. 17 kwietnia 2019 r. otrzymał delegację do orzekania w Sądzie Apelacyjnym w Warszawie,
5. w listopadzie 2020 r. został mianowany przez Ministra Sprawiedliwości na Prezesa Sądu Okręgowego w Warszawie,
6. w lipcu 2022 r. został mianowany na stanowisko Prezesa Sądu Apelacyjnego w Warszawie,
7. 8 czerwca 2022 r. Prezydent RP mianował go nadzwyczajnym rzecznikiem dyscyplinarnym, powierzając mu prowadzenie 6 spraw w Sądzie Najwyższym,
8. jako Rzecznik Dyscyplinarny inicjował samodzielnie lub zatwierdzał postępowania dyscyplinarne przeciwko sędziom, którzy stosowali się do orzeczeń międzynarodowych trybunałów oraz uchwały połączonych Izb Sądu Najwyższego, naruszając zabezpieczenie ustanowione przez Wiceprezesa TSUE w sprawie C-204/21R Komisja/Polska z dnia 14 lipca 2021 r.,
9. działając jako prezes Sądu Apelacyjnego, usunął z wydziału karnego sędziów stosujących prawo unijne, co zostało zakwestionowane przez ETPCz.

Postępowanie sędziego X.Y. , zarówno jako Rzecznika Dyscyplinarnego, jak i Prezesa Sądu Apelacyjnego, odzwierciedlało linię polityczną Ministra Sprawiedliwości, domagającego się (często publicznie i w mediach społecznościowych) egzekwowania dyscypliny wobec sędziów stosujących się do orzeczeń międzynarodowych trybunałów. Sędzia Y. realizował te apele.

Sąd Najwyższy podziela również poglądy na temat procesowych konsekwencji udziału w składach orzekających sądu sędziego Y.Z. wyrażone w sprawach pod sygn. akt II KK 192/22 oraz II KK 363/23.

Kariera sędziowska tego sędziego znacząco przyspieszyła po 2018 roku:

1. został mianowany Prezesem Sądu Rejonowego w Krośnie Odrzańskim,
2. od 18 czerwca 2018 r. jest Zastępcą Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych,
3. od 1 stycznia 2019 r. orzekał w Sądzie Okręgowym w Warszawie na mocy delegacji Ministra Sprawiedliwości,
4. w grudniu 2020 r. objął funkcję wiceprezesa ds. karnych tego Sądu,
5. w marcu 2021 r. został sędzią Sądu Apelacyjnego w Warszawie,
6. następnie objął stanowisko wiceprezesa tego Sądu,
7. popierał odsuwanie sędziów od orzekania za stosowanie prawa międzynarodowego dotyczącego gwarancji prawa do niezależnego sądu ustanowionego ustawą.

Działania sędziów X.Y.. i Y.Z. , w różnych rolach, w tym orzeczniczych i dyscyplinarnych, podważają niezależność sądu, w składzie którego zasiadają. Zauważalne powiązania z organami wykonawczymi oraz akceptacja działań niezgodnych z prawem, które nastąpiły w ramach tak zwanych reform sądowych po 2015 roku, prowadzą do istotnego dysonansu. Sąd, który z założenia powinien być niezależny i obiektywny, nie może opierać swojego miejsca w hierarchii wymiaru sprawiedliwości na bliskich, nieweryfikowanych związkach z organami władzy wykonawczej lub ustawodawczej. Gdy staje się jasne dla każdego obserwatora wymiaru sprawiedliwości, że rozwój kariery sędziowskiej jest uwarunkowany zgodnością działań sędziego z oczekiwaniami władzy, nie jest możliwe jednoczesne utrzymanie przekonania, że podczas sprawowania funkcji orzeczniczych, te zależności nie mają znaczenia. Przypadek sędziów X.Y.. i Y.Z. stanowi egzemplifikację systemowych i obiektywnych wątpliwości co do braku kierowania się w orzekaniu pozamerytorycznymi kryteriami. Na te wszystkie kwestie trafnie i przekonująco zwraca uwagę w kasacji obrońca skazanej. Na s. 5-8 ukazuje dlaczego odbiorca działań wymiaru sprawiedliwości w tej konkretnej sprawie nie ma

pewności, czy została ona osądzona zgodnie z fundamentalnymi zasadami i poszanowaniem instytucjonalnych gwarancji niezależności.

Z uwagi na to, że udział sędziów X.Y. i Y.Z. w składzie orzekającym rodzi wątpliwości co do bezstronności, konieczne było uznanie, że wystąpiła bezwzględna przesłanka odwoławcza z art. 439 § 1 pkt. 2 k.p.k.

Kwestię udziału w składzie orzekającym sędziego Y.Y.. pominięto, bowiem – mimo wątpliwości uzasadnionych informacjami znajdującymi się w domenie publicznej - nie zachodziła konieczność jej szczegółowego badania, z uwagi na stwierdzone inne wady obsady składu orzekającego, związane z udziałem w orzekaniu sędziów X.Y. i Y.Z.

W tym stanie rzeczy należało orzec jak w sentencji, a w ponownym postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie konieczne jest ukształtowanie takiego składu sądu odwoławczego, by spełniał on standardy niezawisłości i bezstronności.

[J.J.]

[ał]